

WHO - WASH

Meeting on advancing water, sanitation and hygiene in schools

18.-19.9.2014 Bonn, Německo

Hostitel: WHO European Centre for Environment and Health, Bonn

Účastníci: Albánie, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Česko, Estonsko, Gruzie, Maďarsko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Litva, Lotyšsko, Černá hora, Moldavsko, Srbsko, Makedonie, Tádžikistán, Turkmenistán, Británie, Ukrajina, Uzbekistán

„Je jasné, že bez dobrého
vzdělávání, zdraví trpí. Bez
dobrého zdraví však není dobré
vzdělávání možné.❏

Gro Harlem Brundtland – býv. generální ředitelka WHO

- Na světě je 1,2 miliardy školou povinných dětí (5-14 let).
- 88 % těchto dětí žije v zemích s nízkým a středním příjmem
- Více jak 50 % těchto dětí žije pod hranicí chudoby

- Infekční nemoci
- 80 % infekčních nemocí se přenáší rukama.
- Mytí rukou je efektivní prevencí. Správnou hygienou lze snížit respirační onemocnění o 16 %.
- Vzdělávání dětí o hygieně, ale i patřičné kroky k zlepšení situace jsou nezbytné.

Důvod setkání

- předávání zkušeností – první setkání v regionu po dlouhém čase
- setkání odborníků
- přehled současné situace
- identifikace příkladů dobré praxe
- pochopit výzvy a potřeby jednotlivých zemí
- revize WHO příručky (Water, sanitation and Hygiene Standards for Schools in Low-cost Settings)

Evropský region

- dosud limitovaný výzkum WASH na školách

☐ příliš rozvinuté krajiny, aby řešili toalety☐

většina studií z Británie

Hlavní problémové oblasti zjištěné na některých školách

- Špatný stav sanitačních zařízení
- Nefunkční umývadlo/vodov. kohoutek
- Nedostatek toaletního papíru, mýdla, ...
- Problémy s vlhkostí, plísněmi, rezavá voda

- Vandalizmus
- Šikana
- Otevřený prostor nad a pod dveřmi – obavy dětí
- Nespokojenost žáků se stavem toalet
- Toaletní papír na vyžádání
- Menstrual hygiene management (MHM)
- Školní děti ztrácí návyk mytí rukou

Přístup k vodě

- Vztah mezi dostupností vody ve třídě, příjmem tekutin dětí a frekvencí návštěvy toalet.
- Studie: Southampton, UK – 6 základních škol, 298 dětí (6-10 let)
- Děti: volný přístup – pití v lavici povoleno
- Limitovaný přístup – pití ve třídě, povolení
- Zakázáno pití ve třídě

Kaushik, A. (2007): A study of the association between children's access to drinking water in primary schools and their fluid intake: can water be 'cool' in school?

Výsledky

- Volný přístup k vodě během dne vedl k signifikantně zvýšenému příjmu tekutin.
- Když byl přístup limitován, 80 % dětí pilo méně tekutin, než je denní doporučená dávka.
- 34,6 % nechodilo během dne na toaletu.
- Nebyla dokázaná korelace mezi dostupností pití ve třídě a frekvencí používání toalet.

Přístup k vodě

- Studie: Sardinie, 168 školních dětí (9-11 let)
- ohodnocení **kognitivních schopností v souvislosti s úrovní hydratace** během školního dne.
- **Výsledky:** kladný efekt hydratace na krátkodobou paměť , nebyla prokázána korelace mezi hydratací a jinými kognitivními vlastnostmi.
- Pití ve třídě je závislé na školním řádu.

Menstruační hygiena

- Británie, 344 základních škol
- Cíl : zjistit **dostupnost hygienických pomůcek a odpadkových košů**

Výsledky: hygienické vložky dostupné v 90,1 % dotazovaných škol (obvykle přes učitele nebo školní sekretariát).

Na dívčích toaletách nejsou dostupné koše až v 42,9 % škol

Going to the toilet in school is not an easy thing to do; experiences from Sweden

Barbro Lundblad, RN, PhD
Institute of Health and Care Sciences
Sahlgrenska Academy, University of Gothenburg

“Návyky dětí v užívání toalet”

- 7-15 leté děti bez ohledu na pohlaví chodí na toaletu 3-7 krát denně
- Mladší děti defekují 1-2 krát denně
- Zvyk odsouvání močení, nevyprazdňování moč. měchýře zvyšuje riziko infekcí močových cest
- Problémy s vyprazdňováním

Studie: 385 školáků v Švédsku (6 až 16 let) - dotazník

Děti ve věku 13 - 16 roků hodnotily školní toalety nejvíc negativně.

25% z nich (celkem 16%) nikdy nechodí močit na školní toaletu, 80% (celkem 63%) nikdy ve škole nedefekuje.

Překážky: zápach, nečistota, nedostatečný pocit jistoty

-raději budou snášet fyzické nepohodlí, než psychologické a sociální nepohodlí na školní toaletě

SP 09-00

Äckel och rädsla — därför går skolbarn inte på toaletten

400 Göteborgselever i studie från Sahlgrer

Ådåliga skoltoaletter och rädsla gör att eleven håller sig hela dagen. Forskare varnar för att det kan leda till problem med förstoppning och smärtrevers.

Nästan 400 elever vid Göteborgsskolor har svarat på frågor om hur de upplever toalettbesöken i skolan. Många barn uppger att det finns urin och avföring på toalettingen, enligt studien från Sahlgrenska akademin.

På de skolor där undersökningen gjordes ställdes toaletter en gång per dag - på morgonen.

Det borde kunna göras - och, Vuxna

Elever undviker smutsig skoltoalett

Det visar en undersökning som gjorts av Göteborgs universitet. Många barn undviker att gå på toaletten i skolan eftersom de tror att toaletterna är smutsiga och ohygieniska.

Enligt undersökningen är det viktigt att skolorna tar tag i problemet och gör toaletterna mer hygieniska och säkra för barnen.

Bort med smiset från skoltoiletten!

Enligt undersökningen vill 63 procent av eleverna att toaletterna i skolan ska vara bättre utrustade och renare.

Skoltoa = smutsiga

Veckans Traskmark Skoltoaletter och håller sig hela dagen. Det här visar en undersökning från Göteborgs universitet.

Två av tre barn väntar på skoltoaletten

Skolsköterskan: Vuxna skulle aldrig acceptera att ha det så

Skolsköterskan, känd som Sissela, säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

De är i stort sett tre punkter där barnen tycker att toaletten är ohygienisk: handtvätt, toalettstol och toalettstol.

Skolsköterskan säger att hon inte skulle acceptera att ha det så i sin egen toalett.

Göteborg

Enligt en undersökning från Göteborgs universitet är det viktigt att skolorna tar tag i problemet och gör toaletterna mer hygieniska och säkra för barnen.

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Elever skyr skolans toaletter

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Skolsköterskan säger att hon ser många barn som väntar på toaletten i skolan. Hon tror att det beror på att toaletterna inte är tillräckligt hygieniska.

Ont om på SMA

Kiss och bajns på toalettingen

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

Slask

a **RIGHT** blether - 2010

**FLUSHED
WITH
SUCCESS**

Setting the standard for
Scotland's school toilets

Identifikace problémových oblastí důležitých pro děti a mládež

- **74 059** dětí a mladých hlasovalo o tom, co je pro ně důležité
- identifikovaly 185 klíčových témat (Scottish Youth Parliament Manifesto, 2010)

- COSLA
- Scottish Government
- Scottish Parent Teacher Council
- Respect Me
- Education Scotland
- Scottish Futures Trust
- LGBT Youth
- for Scotland's Disabled Children
- Scottish Youth Parliament
- Action for Sick Children
- Roshni
- Children in Scotland
- Eric

Expert Working Group

Diskriminace vůči dětem a mladým (nedostateční legislativní opatření)

Multisektoriální přístup, různé mládežnické organizace, dětský parlament,..

Cíl kampaně **Flushed with success**

- vytvořit širokou veřejnou a profesionální platformu a podporu pro komunikaci s relevantními autoritami
- podniknout specifické kroky, které mají za cíl zlepšit standardy, kvalitu a management školních toalet v Skotsku

Jdu na WC,
kdykoliv
potřebuji

41%

Na WC jdu, jen
když opravdu
musím.

46%

Nechodím
na školní
toalety.

10%

Jen 4 z 10 žáků
používají toaletu
kdykoliv potřebují.

1 z 10 žáků
nechodí vůbec na
školní toalety

Base: S1-S6 pupils (2,154)

Ipsos MORI Young People in Scotland Survey 2012

Scotland's Commissioner
for Children & Young People

Jak vypadají ideální toalety?

- Toalety jsou čisté a hygienické.
- Na toaletách je dost ručníků nebo funkčních osoušečů rukou.
- Na toaletách je dost teplé i studené vody a dostatek mýdla.
- Školní toalety jsou veselé.
- Školní toalety mají příjemnou vůni.

- Všichni žáci jsou hrdí na své toalety a starají se, aby vypadaly hezky.
- Školní toaleta je pravidelně udržována. Žáci mohou hlásit závady, nebo nedostatky
- Žáci se na toaletách cítí bezpečně. Kabinky jsou privátní – žádné díry, mezery nad a pod dveřmi.
- Všechny kabinky mají funkční zámek a funkční světla.

- Na všech dívčích toaletách jsou odpadkové koše.
- Žáci nejsou nuceni k rychlému použití toalety, obtěžováni během vykonávání potřeby.
- Školní toalety jsou v příjemném prostředí.
- Žáci se nesdružují na toaletách ve skupinkách.
- Každý žák bez rozdílu může použít toaletu.

Nové toalety - názory dětí

Zbožňujeme
je!

Líbí se
mi
barvy.

Jsou mnohem
hezčí než
ty staré.

Osoušeče
jsou bezva!

Jiné iniciativy

Project 3: „My Toilet Story” campaign

Overall goal	<ul style="list-style-type: none"> • To raise awareness among youth and wider public on importance of proper hygienic conditions and practices, especially in public facilities such as school/ university toilets • To provide better understanding about young people’s expectations on how sanitary facilities should look like and ‘what’s wrong with them now’
Project duration	One school year – 2014/15 Present the outcomes during the World Toilet Day in November 2015
Potential partners	Whole WHO European Region

“Water Messengers”

The screenshot displays the Water Messengers website interface. At the top left, there are language options: Français, Español, and 한국어/조선말. The main header features the logo "WATER MESSENGERS citizen voices for water" with social media icons for Facebook, Twitter, and Email. Below the header are navigation buttons: "Leave a message", "World map", and "Read messages". A large call-to-action box on the left reads "Make your voice heard! Become a Water Messenger and share your message" with a red arrow pointing to the "Support" link in the sidebar menu. The sidebar menu includes "About", "Support", "Events", "Videos", "Take it a step further", and "Newsletter". At the bottom left, it identifies the site as "An Initiative of SIE-ISW-SIA International Secretariat for Water". The main content area is a grid of user-generated posts, each featuring a photo of a messenger and a quote in their native language. The quotes are: "MELIEURES POLITIQUES DANS CE SENS.", "Le développement durable passe par la maîtrise et la gestion de l'eau.", "Sustainable development requires the control and management of water.", "It's the foundation of our life, the wings that make us fly, the keystone of natural system, the treasure to protect forever. 上善若水. Just be like water!", "Water is important. It is because every drop counts... So treasure it while you can...", "L'eau est vitale pour maintenir la vie. Mais même avec toute l'eau dans le monde, un jour peut devenir rare. Water is vital for sustaining life. But even with all the water in the world, one day can become scarce.", "Water is important. It is because every drop counts... So treasure it while you can...", "L'eau, source de vie est une denrée de plus en plus rare de nos jours. Mobilisons nous!", "Water?..Water is food, water is biodiversity, water is fun, water is", "Everyone knows how important", and "Let there be work, bread, water and salt for all." - Nelson Mandela.

<http://www.watermessengers.org/en/take-it-a-step-further>

Doporučení vyplývající s WASH meetingu

- Měly by se brát do úvahy názory dětí.
- Větší pozornost MHM a speciálním potřebám.
- Žáci se mají učit nejen hygienickým zásadám, ale také respektování soukromí.
- Vybudování u dětí odpovědného vztahu k prostředí toalet.

WHO dotazník

- Cíl : posoudit existující požadavky na životní prostředí a zdraví v souvislosti s Parmskou deklarací
- Diseminace mezi 53 členských států, které schválily Parmskou deklaraci

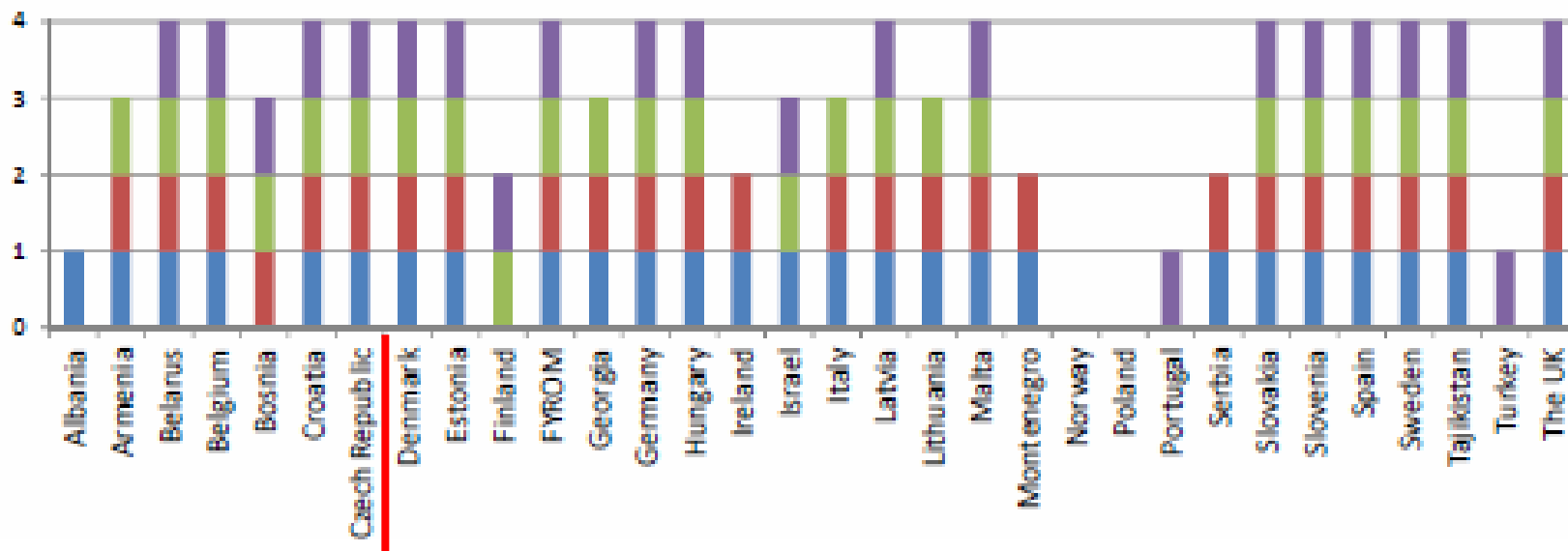
Otázky týkající se WASH

- 1. množství a stav sanitačních zařízení
- 2. čistota toalet
- 3. vzdělávání o hygieně
- 4. osobní odpovědnost za dodržování hygienických norem
- 5. pravidelná inspekce autoritami
- 6. uvedení nových strategií po konferenci v Parmě
- 7.-9. další komentáře a iniciativy

- odpovědělo 32 států
- Rozdělení zemí dle ekonomiky:
- **země s nízkým/ nízkým středním příjmem** – Tádžikistán, Gruzie, Arménie, Albánie
- **země s vyšším středním příjmem** – Makedonie, Bosna, Srbsko, Bělorusko, Černá hora, Turecko, Maďarsko
- **země s vysokým příjmem** – Polsko, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Slovensko, Česko, Malta, Portugalsko, Slovinsko, Španělsko, Izrael, Itálie, Británie, Irsko, Belgie, Německo, Finsko, Švédsko, Dánsko, Norsko

Specifické požadavky

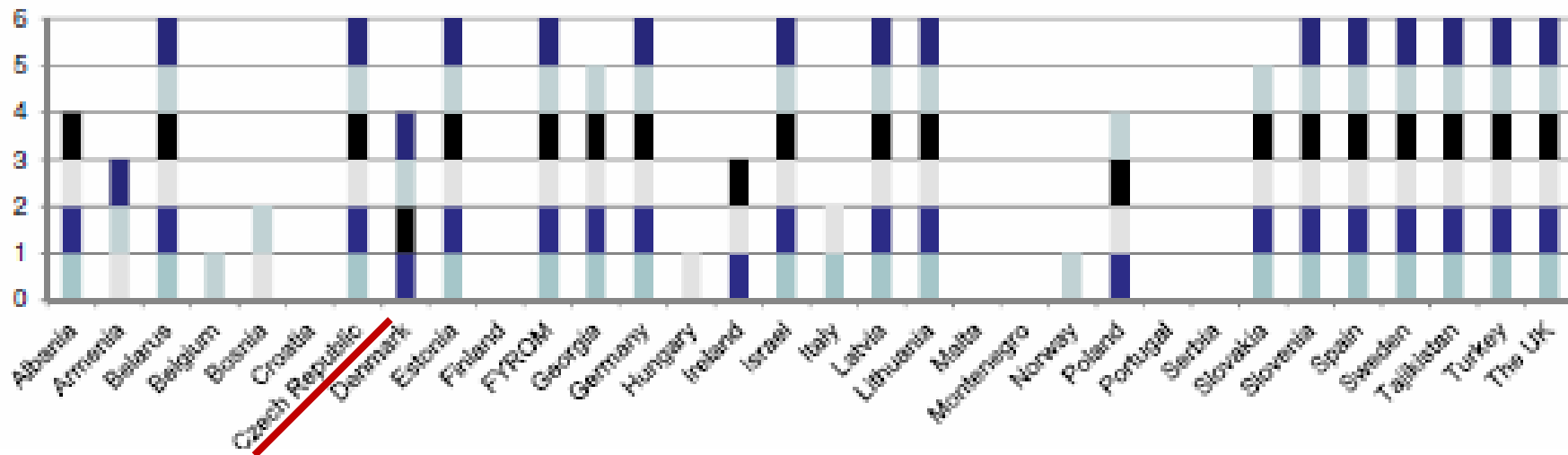
- Adekvátní osvětlení na toaletách
- Komfortní teplota na toaletách
- Standardy pro zajištění soukromí na toaletách (dveře, oddělení mezi kabinami)
- Přístup pro děti se zdravotním postižením

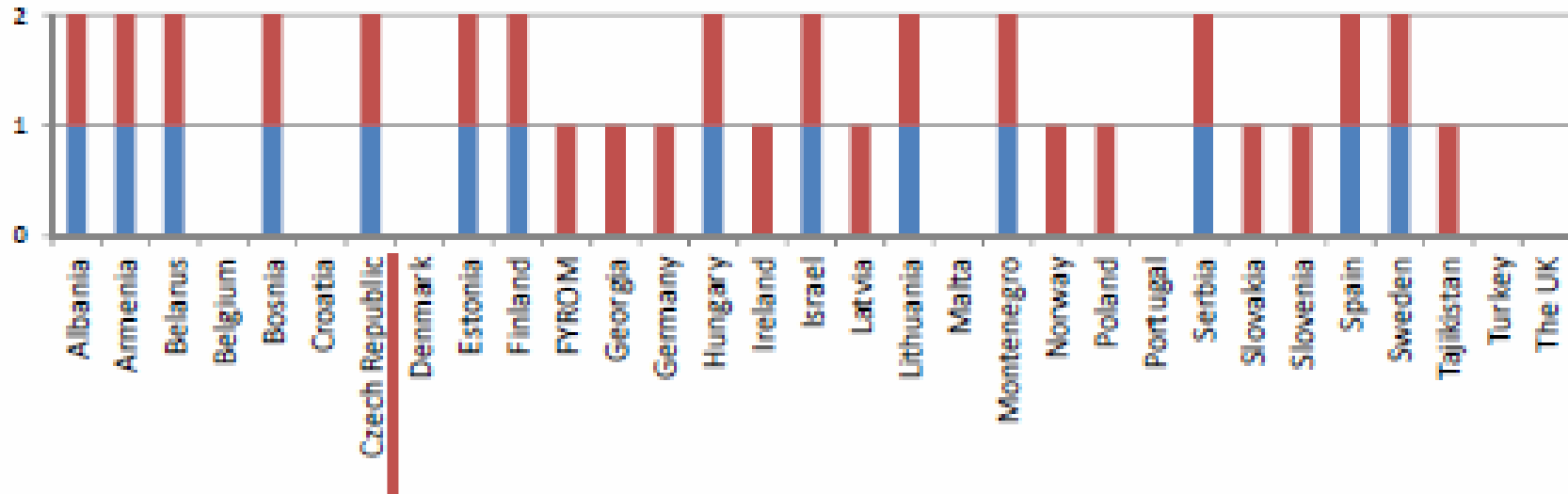
Požadavky

- K dispozici adekvátní množství toaletního papíru
- u umývadla k dispozici mýdlo
- K dispozici adekvátní množství vody k umytí rukou
- K dispozici ručník nebo jiné zařízení k usušení rukou
- Minimální požadavky na čištění pro sanitární zařízení

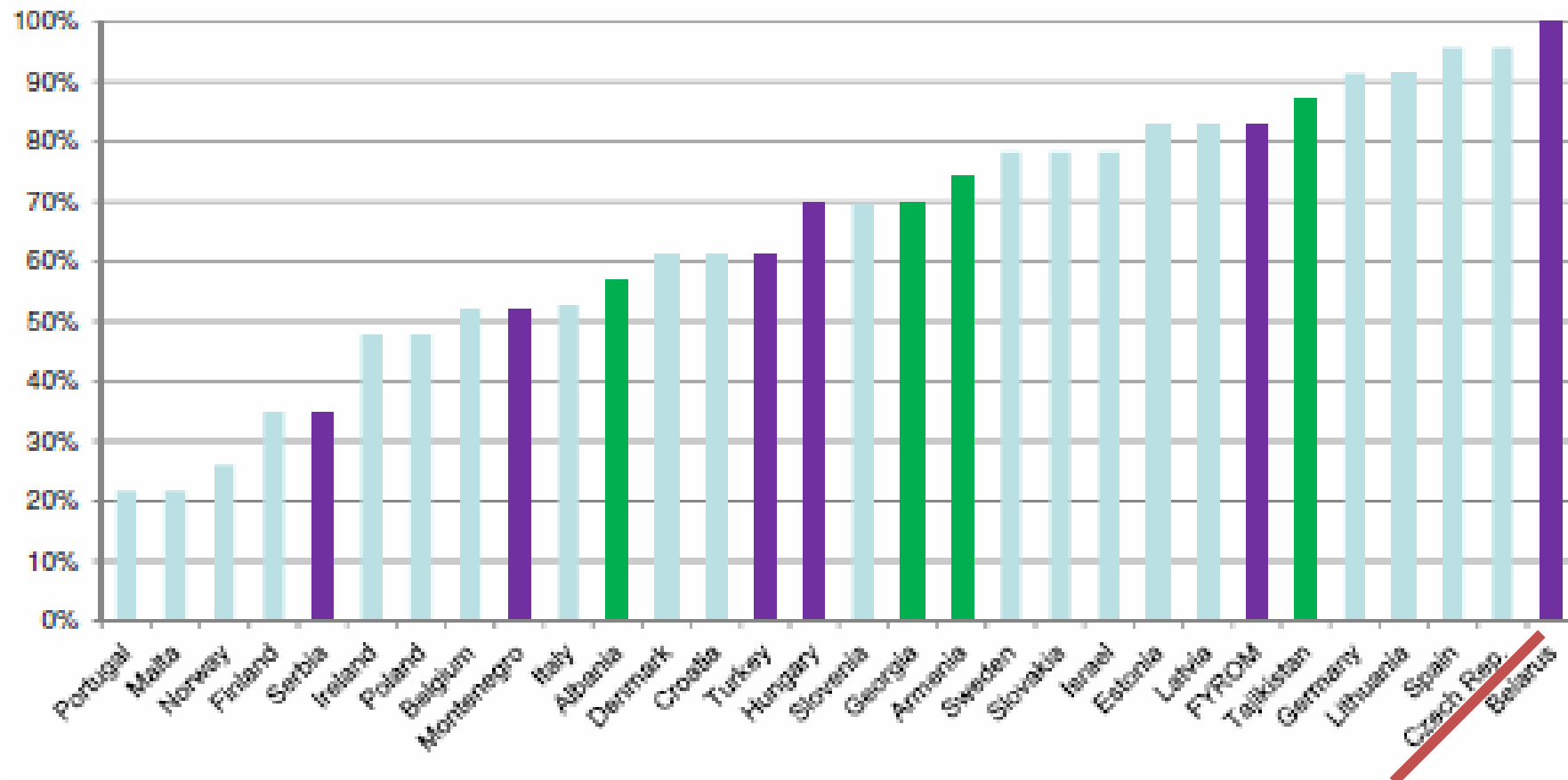
Požadavky na pravidelné kontroly

- Minimální požadavky na frekvenci kontrol
- Když jsou zjištěny závady, jejich náprava je prověřena

Výsledky průzkumu

Procenta pozitivního ohlasu na WASH dotazník

Děkuji za pozornost!

Source: Karolien Joniaux

Source: Karolien Joniaux

Mgr. Veronika Dugovičová (veronika.dugovicova@szu.cz)
Centrum podpory veřejného zdraví, Státní zdravotní ústav

Obrázky a grafy byly součástí prezentací WASH Meetingu.